

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย มุ่งที่จะทราบถึง ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติของที่ปรึกษาเกษตรกรเกี่ยวกับเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลำไยในจังหวัดเชียงใหม่ ในส่วนนี้จะได้กล่าวถึงผลงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ
2. วิธีปฏิบัติการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (GAP) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ

ความรู้ (Knowledge)

อนันต์ (2520) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า หมายถึง ความสามารถและทักษะต่างๆ ทางสมอง 6 ขั้นตอน ได้แก่ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล

กิติมา (2520) ได้กล่าวถึง แหล่งที่มาของความรู้ว่ามาจาก 5 แหล่งด้วยกันคือ

1. Revealed knowledge เป็นความรู้ที่พระเจ้าเป็นผู้ให้และเป็นความรู้อมตะ เชื่อว่าความรู้ประเภทนี้จะทำให้คนเป็นนักปราชญ์ได้ ได้แก่ ความรู้ที่ได้จากคำสอนของศาสนาต่างๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าจริง เพราะเกิดจากความเชื่อ ใครจะคัดแปลงแก้ไขไม่ได้
2. Authoritative knowledge เป็นความรู้ที่ได้มาจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเรื่อง เช่น หนังสือพจนานุกรม การวิจัย เป็นต้น
3. Intuitive knowledge เป็นความรู้ที่เกิดจากการหยั่งรู้ขึ้นมาโดยฉับพลัน เป็นความรู้ที่ได้มาด้วยตนเอง ทั้งที่ไม่รู้ว่าได้มาอย่างไร รู้แต่ว่าได้ค้นพบสิ่งที่เรากำลังค้นพบอยู่
4. Rational knowledge เป็นความรู้ที่เกิดจากการคิดหาเหตุผล ซึ่งแสดงความจริงอยู่ในตนเอง ปัจจัยที่ทำให้เกิดการคิดหาเหตุผลไม่ถูกต้อง คือ ความลำเอียง ความสนใจและความชอบใจ
5. Empirical knowledge เป็นความรู้ที่ได้จากประสาทสัมผัส การเห็น การได้ยิน การจับต้อง และการสังเคราะห์ระดับความรู้

วิเชียร (2526) กล่าวว่า การวัดความรู้ต้องใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลแตกต่างกันตามความสามารถพอสรุปได้ดังนี้

1. ความสามารถในการด้านความรู้ความจำ ไม่จำเป็นต้องใช้ความเข้าใจในการตีความเรื่องนั้นๆ
2. ความสามารถในการด้านความเข้าใจ สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่างๆ ได้
3. ความสามารถในการนำไปใช้ สามารถนำเอาสิ่งที่ได้ประสบมา ไปใช้ให้เกิดประโยชน์หรือนำไปใช้แก้ไขปัญหาคือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้
4. ความสามารถในการวิเคราะห์ สามารถแยกแยะเรื่องราวต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อยหรือการหาความสัมพันธ์ และหลักการหรือทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุของเรื่องราวต่างๆ ได้
5. ความสามารถด้านการสังเคราะห์ สามารถนำเอาเรื่องราวหรือส่วนประกอบย่อยๆ มาผูกเป็นเรื่องเดียวกัน โดยมีการคัดแปลง ริเริ่ม สร้างสรรค์ ทำการปรับปรุงให้ดีขึ้นและเชื่อถือได้ในการตัดสินใจว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดีอย่างไร

โดยแบ่งความรู้ออกเป็น 4 ระดับคือ

1. ความรู้ระดับต่ำ ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากการเดา หรือภาพลวงตา
2. ความรู้ระดับธรรมดา ได้แก่ ความรู้ทางประสาทสัมผัส หรือความเชื่อที่สูงกว่า แต่ยังไม่แน่นอน เป็นเพียงขั้นที่อาจเป็นไปได้
3. ความรู้ระดับสมมติฐาน ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากการคิดและการเข้าใจ ซึ่งไม่ได้เกิดจากประสาทสัมผัส เช่น ความรู้ทางคณิตศาสตร์ ถือว่าเป็นขั้นสมมติฐาน เพราะเกิดจากค่านิยมและสมมติฐานที่ยังไม่ได้พิสูจน์
4. ระดับเหตุผล ได้แก่ ความรู้จากตรรกวิทยา เป็นความรู้ที่ทำให้มองเห็นรูปหรือมโนภาพว่าเป็นเอกภาพ

การวัดความรู้

เครื่องมือในการวัดความรู้มีหลายชนิด แต่ละชนิดเหมาะกับการวัดความรู้ตามคุณลักษณะซึ่งแตกต่างกันออกไป เครื่องมือวัดความรู้ที่นิยมใช้กันมากคือ แบบทดสอบถือว่าเป็นสิ่งเร้าเพื่อนำไปเร้าผู้ถูกสอบ ให้แสดงอาการตอบสนองออกมาด้วยพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การพูด การเขียน ฯลฯ เพื่อให้สามารถสังเกตเห็นหรือสามารถนับจำนวนปริมาณได้ เพื่อนำไปแทนอันดับ หรือคุณลักษณะของบุคคลนั้น รูปแบบของข้อสอบ หรือแบบทดสอบมี 3 ลักษณะ คือ

ข้อสอบปากเปล่าเป็นการทดสอบโดยการโต้ตอบด้วยวาจาหรือคำพูดระหว่างผู้ทำการสอบกับผู้ถูกสอบ โดยตรง หรือบางครั้ง เรียกว่า “การสัมภาษณ์”

ข้อสอบข้อเขียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1. แบบความเรียง เป็นแบบที่ต้องการให้ผู้ตอบอธิบาย บรรยาย ประพันธ์ หรือ วิจารณ์เรื่องราวที่เกี่ยวกับความรู้นั้น

2. แบบจำกัดคำตอบ เป็นข้อสอบที่ให้ผู้ถูกสอบพิจารณาเปรียบเทียบตัดสิน ข้อความ หรือรายละเอียดต่างๆ ซึ่งมีอยู่ 4 แบบ คือ แบบถูกผิด แบบเติมคำตอบ แบบจับคู่ แบบ เลือกตอบ การเขียนเครื่องหมายใดๆ แต่มุ่งให้แสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำจริง

อนก (2522) ได้จำแนกองค์ความรู้ ออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ องค์ความรู้เกี่ยวกับเนื้อ เรื่อง อันหมายถึงรายละเอียดของเรื่องราว หรือปรากฏการณ์ใด องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ รวบรวมมีใจความว่าอย่างไร เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการ กฎเกณฑ์ ทฤษฎี นั่นคือ องค์ความรู้ ของบรรดาวิชาการใดๆ ตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงปริญญาเอก จะมีองค์ความรู้ความจำอยู่ 3 ชนิดใหญ่ๆ คือ ความจำในเนื้อเรื่อง วิธีการ ความคิดรวบยอด แต่ในแต่ละชนิดใหญ่ขององค์ความรู้ ความจำเป็นยังมีความจำเป็นย่อยๆ ลงไปอีก รวมเบ็ดเสร็จแล้ว องค์ความรู้ความจำมีถึง 3 ชนิดใหญ่ 9 ชนิดย่อย พอสรุปได้ดังนี้

1. องค์ความรู้ในเรื่องเฉพาะ (Knowledge of specifics) เช่น จำสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ต่างๆ ได้ ความรู้ในขั้นนี้ ได้แก่

1.1 ความรู้คำศัพท์เฉพาะ (Knowledge of terminology) มุ่งกำหนดให้ผู้เรียน เรียนรู้ คำศัพท์ สัญลักษณ์บางอย่าง (ทั้งที่เป็นภาษาและมีใช้ภาษา) รวมทั้งสัญลักษณ์ที่ยอมรับกัน

1.2 ความรู้ในข้อเท็จจริงบางอย่าง (Knowledge of specifics) มุ่งกำหนดให้ผู้เรียนรู้ ในเรื่อง วัน เหตุการณ์ บุคคล สถานที่ โดยครอบคลุมทั้งที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง เช่น วันเวลาที่แน่นอน หรือที่มีลักษณะเชิงปริมาณ

2. องค์ความรู้ในเรื่องวิธีการจัดการกระทำเฉพาะเรื่อง (Knowledge of ways and means of dealing with specifics) ได้แก่ ความรู้ในเรื่องวิถีทาง วิธีการจัดระเบียบ รวมทั้งการวิพากษ์วิจารณ์มุ่ง ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่อยู่ระหว่างความรู้เฉพาะสิ่งกับความรู้ในเรื่องต่างๆ ไป ซึ่งได้แก่

2.1 องค์ความรู้ในเรื่องระเบียบประเพณี (Knowledge of conventions)

2.2 องค์ความรู้เรื่องแนวโน้มและลำดับเหตุการณ์ (Knowledge of trends and sequence)

2.3 องค์ความรู้เรื่องประเภทและจำพวก (Knowledge of classifications and categories)

2.4 องค์ความรู้เรื่องเกณฑ์ (Knowledge of criteria)

2.5 องค์ความรู้เรื่องระเบียบวิธีการ (Knowledge of methodology)

3. องค์ความรู้เรื่องที่เป็นสากลและนามธรรมในสาขาต่างๆ (Knowledge of the universals and abstraction of a field) ได้แก่ ความรู้ในเรื่องกฎ ทฤษฎี โครงสร้าง คือ องค์ความรู้เรื่องทฤษฎี และโครงสร้าง (Knowledge of theories and structure)

ทัศนคติ (Attitude)

ความหมายของทัศนคติ

Milton Robeach (1970) อ้างโดย พັນนี (2522 : 60) ได้ให้ความหมายว่า ทัศนคติเป็นการผสมผสานหรือการจัดระเบียบของความเชื่อที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ผลรวมของความเชื่อถือนี้ จะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของบุคคลในการที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองในลักษณะที่ชอบ หรือไม่ พรรณทิพย์ (2531: 18) กล่าวว่า สถานการณ์ต่างๆ กันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ อันเกิดจากประสบการณ์ของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการคิด การกระทำของสมาชิกจำนวนมากของสังคม ส่วนบุญสม (2529: 129) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง สภาพความพร้อมของจิตใจแบบหนึ่ง หากจากประสบการณ์ซึ่งตอบสนองต่อสิ่งเร้า ทัศนคติเชิงบวก เรียกว่า ลักษณะนิมาน (Positive Attitude) ส่วนเชิงลบ เรียกว่า ลักษณะนิเสธ (Negative Attitude) ทัศนคติ คือ สภาพจิตใจและอารมณ์ต่างๆ ที่มนุษย์แสดงต่อมนุษย์ด้วยกัน หรือต่อสภาพสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทั้งทางบวกหรือทางลบ เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่มีความผูกพันกันกับพฤติกรรมอย่างอื่นๆ ต่อไปอันก่อให้เกิดผลการปฏิบัติตามมาในแนวทางนั้นๆ ส่วนถวิล (2532: 46) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกนั้นอาจจะเป็นในทางที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจก็ได้ และกล่าวอีกว่าทัศนคติเป็นสภาพทางจิตใจที่บุคคลมีต่ออะไรก็ได้ และมีลักษณะที่จะพิจารณาได้หลายอย่างเช่นลักษณะที่เป็นประเภท ลักษณะที่เป็นปริมาณความเข้มข้น ลักษณะของความจริงหรือเพื่อฝัน ลักษณะของการกระทำ หรือพฤติกรรม ทั้งนี้พฤติกรรมส่วนใหญ่ของบุคคลจะถูกควบคุมด้วยทัศนคติ คือ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาขึ้นอยู่กับทัศนคติ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ หรือแนวโน้มที่พร้อมจะกระทำต่อสิ่งแวดล้อม ในการตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ

องค์ประกอบของทัศนคติ

ถวิล (2532: 47) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของทัศนคติที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้ (Cognitive component) การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดนั้นบุคคลจำเป็นต้องมีความรู้ในสิ่งนั้น รู้ว่ามีประโยชน์ จะมีทัศนคติในทางบวก แต่รู้ว่าจะไม่ได้มีโทษ จะมีทัศนคติในทางลบ

2. องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้สึก (Affective component) เมื่อบุคคลที่มีความรู้ในสิ่งใดมาแล้ว และความรู้นั้นมีมากพอที่จะรู้ว่าสิ่งนั้นมีประโยชน์ บุคคลจะเกิดความรู้สึก (Affective) ชอบในสิ่งนั้น แต่ถ้าไม่รู้ว่าสิ่งนั้นไม่ดี บุคคลจะเกิดความรู้สึกไม่ชอบ

3. องค์ประกอบเกี่ยวกับการกระทำ (Behavioral component) เมื่อบุคคลมีความรู้ และเกิดความรู้สึกชอบไม่ชอบ จะเกิดตามมาเป็นพฤติกรรมการแสดงออกมาตามทัศนคติของตน

พัชนี (2522: 60-61) แยกองค์ประกอบทัศนคติ ได้ดังนี้ คือ ความรู้สึก หมายถึง องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective component) และความพร้อมที่จะกระทำ คือ องค์ประกอบทางการปฏิบัติ (Behavioral component)

การเกิดทัศนคติ

ถวิล (2532: 48) กล่าวถึง สาเหตุสำคัญที่ทำให้มีทัศนคติ คือ

ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific experience) เป็นประสบการณ์ที่บุคคลกับเหตุการณ์นั้นมาด้วยตนเอง เกิดความพึงใจกลายเป็นทัศนคติ

การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication from others) ถ้าบุคคลมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับบุคคลอื่นในสังคม ทำให้บุคคลได้รับเอาทัศนคติหลายอย่าง

รูปแบบ (Models) บุคคลจะเกิดทัศนคติได้จากตัวแบบที่ปรากฏให้เห็นและถ้าเกิดทัศนคติทางบวกก็จะเลียนรูปแบบ

องค์ประกอบของสถาบัน (Institutional factors) บุคคลจะเกิดทัศนคติเนื่องมาจากอิทธิพลของสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน วัด ครอบครัว และองค์กรต่างๆ

พัชนี (2522: 63) ได้กล่าวว่า ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของบุคคลตามเงื่อนไข คือ 1) การเพิ่มพูนของการตอบสนองซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ในแนวคิดต่างๆ 2) ความแตกต่างของบุคคลที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน 3) อิทธิพลของประสบการณ์ที่เกิดขึ้น 4) การถ่ายทอดทัศนคติ ได้มาจากการเลียนแบบทัศนคติของบุคคลอื่นๆ ที่ตนพอใจ

หน้าที่ของทัศนคติ หรือประโยชน์ของทัศนคติ

ถวิล (2532: 48-49) นักจิตวิทยาได้ศึกษาถึงหน้าที่ของทัศนคติจะให้ประโยชน์กับบุคคลได้อย่างไร สรุปหน้าที่ของทัศนคติ (ประโยชน์) ไว้ 4 ประการ

1. หน้าที่เกี่ยวกับความรู้ (Knowledge function) คือ การแสวงหาระดับของความสามารถ ความมั่นคง เพื่อที่จะรับรู้ หรือได้มาตามจุดมุ่งหมายของสังคม เป็นการช่วยเหลือ ให้เกิดความเข้าใจในเรื่องหนึ่งที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาในสังคมได้

2. หน้าที่เกี่ยวกับการปรับตัว (Adjective function) ทัศนคติจะทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจให้บุคคลปรับตัว เพื่อทำให้บุคคลได้รับความสำเร็จ และไปสู่จุดมุ่งหมายที่พึงพอใจ

3. หน้าที่ในการแสดงออกถึงค่านิยม (Value - defensive) เป็นการแสดงออกในเรื่องของความคิดเห็นของเขาให้บุคคลอื่นเห็นว่า จะต้องมีความสอดคล้องกับค่านิยมของสังคม

4. หน้าที่ในการป้องกันตนเอง (Self - defensive function) กล่าวคือ สิ่งแวดล้อม หรือ ข้อเท็จจริงต่างๆ อาจทำให้ไม่สบายใจเกิดการป้องกันตนเองได้ คือ มีทัศนคติต่อคนอื่น ในทางลบ

ลักษณะของทัศนคติ

ทัศนคติเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อบุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของบุคคลเป็นสำคัญ (สัทกรีทน์, 2540: 30) โดยแบ่งทัศนคติออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1) ความรู้สึกในทางบวก เป็นการแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย ชอบ หรือสนับสนุน

2) ความรู้สึกในทางลบเป็นการแสดงออกในลักษณะของความไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบ หรือไม่สนับสนุน

3) ความรู้สึกที่เป็นกลาง เป็นการแสดงออกในลักษณะกลางๆ คือ ไม่มีความเห็นว่าพอใจหรือไม่พอใจ

ประภาเพ็ญ (2520: 62-63) ได้กล่าวเกี่ยวกับทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติเป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก ทัศนคติเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคล หรือสิ่งของ หรือสถานการณ์ในทางที่ดีหรือไม่ดี ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้านคือ

1. ด้านความคิด (Cognitive Component) หมายถึง การรับรู้ และวินิจฉัยข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับแสดงออกมาในแนวคิดที่ว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรดี อะไรเลว

2. ด้านความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่สอดคล้องกับความคิดของตน เช่น ถ้าบุคคลมีความคิดที่ดีต่อสิ่งใดก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น

3. ด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง ความพร้อมที่จะกระทำเป็นผลต่อเนื่องจากความคิด และความรู้สึกซึ่งจะออกมาในรูปของการยอมรับ หรือปฏิเสธ ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ

สุชา (2533: 244-245) อ้างโดยศุภรัชต์ (2538: 11) ได้กล่าว องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติไว้ 4 องค์ประกอบ คือ

วัฒนธรรม (Culture) มีอิทธิพลต่อชีวิตของบุคคลทุกๆ คน ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายสถาบันต่างๆ ในสังคมล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติทั้งสิ้น

ครอบครัว (Family) เป็นแหล่งที่อบรมให้เด็กเรียนรู้การสมาคมต่างๆ จึงมีอิทธิพลมากในการสร้างทัศนคติให้แก่เด็ก ตลอดจนปลูกฝังทัศนคติในการดำเนินชีวิต

กลุ่มเพื่อน (Friend group) เด็กที่จากพ่อแม่มาอยู่กับเพื่อนตั้งแต่เด็กๆ จะได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนมากที่สุดในการสร้างทัศนคติแก่เด็ก

บุคลิกภาพ (Personality) มีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อทัศนคติบุคคลที่ชอบออกสังคม บุคคลที่หนีสังคม บุคคลที่ชอบเด่น และบุคคลที่อ่อนน้อม นั้นจะมีทัศนคติที่แตกต่างกัน

การวัดทัศนคติ

อุทัย (2519: 81) กล่าวว่า การวัดทัศนคติอาจทำได้โดยวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. สังเกตจากพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นวิธีที่ทำได้ยากแม้ว่าทำได้ผลลัพธ์ก็ยังไม่อาจให้ความมั่นใจได้ว่าจะแม่นยำเสมอไป

2. วิธีรายงานด้วยคำพูด (Verbal Report) มักจะใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และหรือการสัมภาษณ์ (Interview) ที่มีลักษณะแบบปรนัยซึ่งเป็นที่นิยมมากสำหรับใช้ศึกษาเปรียบเทียบได้กับบุคคลจำนวนมาก

3. วิธีแปลความ (Interpretive Methods) เป็นวิธีหาทัศนคติแบบอัตนัย โดยผู้ถูกถามมักไม่ค่อยตระหนักชัดว่าวัตถุประสงค์ของผู้ทำการศึกษาและไม่ระแวงสงสัย หรือรู้สึกรู้สีกว่าจะตอบคำถามหรือแสดงความรู้สึกนึกคิด และไม่ถูกจับผิดในการตอบทั้งในด้านเวลาและขอบเขตของเนื้อหาซึ่งแตกต่างไปจากวิธีการหาทัศนคติแบบใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์

สำหรับวิธีวัดทัศนคติที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันนี้มีอยู่ด้วยกัน 4 วิธี คือ (สุภัทร์ และคณะ, ม.ป.ป. : 9)

1. วิธีของเทอร์สโตน (Thurstone 's Method) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดทัศนคติออกเป็นปริมาณและเปรียบเทียบตำแหน่งของทัศนคติไปในทางเดียวกันและเสมือนว่าเป็น Scale ที่มีช่วงห่างเท่าๆ กัน (Equal appearing intervals)

2. วิธีของลิเคิร์ท (Likert 's Method) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดทัศนคติที่นิยมอย่างแพร่หลาย เพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางซึ่งชอบและไม่ชอบ โดยจัดลำดับความชอบไม่ชอบ ยิ่งกว่านั้นการตรวจคะแนนก็ง่ายสะดวกการให้คะแนนอาจเป็น 5,4,3,2,1 ตามลำดับคำถามเป็นเชิงบวกหรือลบ

3. วิธีของกัตต์แมน (Guttman 's Method) เป็นวิธีการวัดทัศนคติในแนวเดียวกันและสามารถจัดอันดับข้อความทัศนคติสูงต่ำเปรียบเทียบกันได้ จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุดได้ และ

แสดงถึงการสะสมของข้อคะแนนซึ่งให้ผู้ตอบเลือกตอบว่า “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” โดยให้คะแนนเป็น 0 หรือ 1 แล้วแต่คำถามเป็นเชิงบวกหรือเชิงลบ

4. วิธีการจำแนก S – D Scale (Semantic differential Scale) เป็นวิธีการวัดทัศนคติโดยอาศัยคู่คุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม (Bipolar Adjective) เช่น ดี – เลว ขยัน – ขี้เกียจ เป็นต้น

การปฏิบัติ (Practice)

ประภาเพ็ญและสวิง, 2533: 41-43 อ้างโดย ผกาพรรณ (2535: 25) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติไว้ว่า การปฏิบัติเป็นความสามารถในด้านการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกายซึ่งเป็นการยอมรับการปฏิบัติของบุคคลจะมีกระบวนการยอมรับนวัตกรรมซึ่งแบ่งกระบวนการยอมรับออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้



นรินทร์ชัย (2540: 72) ได้ให้คำจำกัดความของความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติไว้ดังนี้

ความรู้ คือ การรับรู้ เข้าใจ แยกแยะได้ (Analysis) ตังเคราะห์ได้ (Synthesis) และประเมินได้ในใจ (Vicarious) ดังนั้นจะมีความรู้ได้ดี ต้องรับรู้ ใคร่ครวญจนเข้าใจและประเมินได้ว่าสิ่งใดเหมาะสม แต่ยังไม่เคยลงมือปฏิบัติเท่านั้น

ทัศนคติ คือ การรับทราบสิ่งใดจิตใจก็ติดตอบสนอง และให้คุณค่า (Valuing) ของสิ่งเหล่านั้นว่าดี ไม่ชอบ ชอบ เพื่อเป็นแนวกำหนดในใจว่าจะมีพฤติกรรมอย่างไรต่อสิ่งนั้น

การปฏิบัติ คือ สิ่งที่มนุษย์รับทราบถึงการปฏิบัติของกิจกรรมต่างๆ เช่น การฝึกว่ายน้ำก็จะต้องเริ่มจากความพยายามเลียนแบบ (Imitation) แล้วควบคุมให้เป็นไปตามแบบที่เห็น (Manipulation) ทำให้ถูกต้องให้มาก (Precision) แล้วเชื่อมต่อเข้าด้วยกัน (Articulation) จากนั้นก็ฝึกหัดจนปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization)

คู่มือการปฏิบัติกรให้คำปรึกษาเกษตรกร

ระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (GAP)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เสนอแนะวิธีปฏิบัติการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (GAP) ดังนี้

1. วัตถุประสงค์

เพื่อให้วิธีการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรในระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชของกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันและมีประสิทธิภาพ

2. ขอบเขตของระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช

ครอบคลุมการจัดการกระบวนการผลิตอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ปลอดภัย ปลอดภัยจากศัตรูพืชและคุณภาพเป็นที่พึงพอใจต่อผู้บริโภค

3. การให้การรับรองตามระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช

เกษตรกรที่อยู่ในระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช จะได้รับการตรวจรับรองกระบวนการผลิตของฟาร์มเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 3.1 กระบวนการผลิตที่ได้ผลิตปลอดภัย
- 3.2 กระบวนการผลิตที่ได้ผลิตปลอดภัยและปลอดภัยจากศัตรูพืช
- 3.3 กระบวนการผลิตที่ได้ผลิตปลอดภัยและปลอดภัยจากศัตรูพืชและคุณภาพเป็นที่พึงพอใจต่อผู้บริโภค

ทั้งนี้การให้คำปรึกษาและการตรวจรับรองกระบวนการผลิตของฟาร์มตามระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช เพื่อให้ได้ผลผลิตตามข้อ 3.1 ข้อ 3.2 และ ข้อ 3.3 ต้องเป็นไปตามข้อกำหนด เกณฑ์ และ วิธีการตรวจประเมินระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช

ตารางที่ 3.1 ข้อกำหนด เกณฑ์ และวิธีการตรวจประเมินระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช

ลำดับข้อกำหนด	เกณฑ์ที่กำหนด	วิธีการตรวจประเมิน
1. แหล่งน้ำ	<ul style="list-style-type: none"> • น้ำที่ใช้ต้องได้จากแหล่งที่ ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตรายและจุลินทรีย์ 	<ul style="list-style-type: none"> • ตรวจพินิจสภาพแวดล้อมหากอยู่ในสภาพเสี่ยงให้ตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพน้ำ
2. พื้นที่ปลูก	<ul style="list-style-type: none"> • ต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายและจุลินทรีย์ที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> • ตรวจพินิจสภาพแวดล้อมหากอยู่ในสถานะเสี่ยงให้ตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพดิน
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	<ul style="list-style-type: none"> • หากมีการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิต ให้ใช้ตามคำแนะนำ หรือ อ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรหรือตามฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ • ต้องใช้สารเคมีให้สอดคล้องกับรายการสารเคมีที่ประเทศคู่ค้าอนุญาตให้ใช้ • ห้ามใช้วัตถุอันตรายที่ระบุในทะเบียนวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้ 	<ul style="list-style-type: none"> • ตรวจสอบสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายทางการเกษตร • ตรวจสอบบันทึกข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรและสุ่มตัวอย่างวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลิตภัณฑ์มีข้อสงสัย

ตารางที่ 3.1 ข้อกำหนด เกณฑ์ และวิธีการตรวจประเมินระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติ
ทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (ต่อ)

ลำดับข้อกำหนด	เกณฑ์ที่กำหนด	วิธีการตรวจประเมิน
4. การเก็บรักษา และการขนย้าย ผลผลิตภายใน แปลง	<ul style="list-style-type: none"> • สถานที่เก็บรักษาต้องสะอาด ถ่ายเทได้ดี และสามารถ ป้องกันการปนเปื้อนของวัตถุ แปลงปลอม วัตถุอันตราย และสัตว์พาหะนำโรค • อุปกรณ์และพาหนะในการขน ย้ายต้องสะอาดปราศจากการ ปนเปื้อนสิ่งอันตรายที่มีผลต่อ ความปลอดภัยในการบริโภค • ต้องขนย้ายผลผลิตอย่าง ระมัดระวัง 	<ul style="list-style-type: none"> • ตรวจพินิจสถานที่อุปกรณ์ พาหนะ บรรจุ ขั้นตอน และวิธีการขนย้าย ผลผลิต
5. การบันทึก ข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> • ต้องมีการบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้วัตถุอันตราย ทางการเกษตร • ต้องมีการบันทึกข้อมูลการ สำรวจและป้องกันกำจัด ศัตรูพืช • ต้องมีการบันทึกข้อมูลการ จัดการเพื่อให้ได้ผลิตผล คุณภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> • ตรวจสอบบันทึกข้อมูลของเกษตรกรตาม แบบบันทึกข้อมูล
6. การผลิตให้ปลอดจาก ศัตรูพืช	<ul style="list-style-type: none"> • ตำรวจการเข้าทำลายของ ศัตรูพืชและป้องกันกำจัดเมื่อ ตำรวจพบความเสียหายระดับ เศรษฐกิจ 	<ul style="list-style-type: none"> • ตรวจสอบบันทึกข้อมูลการสำรวจ ศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด

ตารางที่ 3.1 ข้อกำหนด เกณฑ์ และวิธีการตรวจประเมินระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติ
ทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (ต่อ)

ลำดับข้อกำหนด	เกณฑ์ที่กำหนด	วิธีการตรวจประเมิน
7. การจัดการ กระบวนการ การผลิตเพื่อให้ได้ ผลิตผลคุณภาพ	<ul style="list-style-type: none"> ● ผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้วต้องไม่มีศัตรูพืชติดอยู่ ถ้าพบต้องคัดแยกไว้ต่างหาก ● การปฏิบัติและการจัดการตามแผนควบคุมการผลิต ● คัดแยกผลิตผลค้อยคุณภาพไว้ต่างหาก ● เก็บเกี่ยวผลในระยะที่เหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจสอบบันทึกข้อมูลการปฏิบัติและการจัดการเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ ● ตรวจสอบบันทึกข้อมูลการคัดแยก
8. การเก็บเกี่ยว และการ ปฏิบัติหลังการ เก็บเกี่ยว	<ul style="list-style-type: none"> ● เก็บเกี่ยวผลในระยะที่เหมาะสมตามเกณฑ์ในการควบคุมการผลิต ● อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวภาชนะบรรจุและวิธีการเก็บเกี่ยวต้องสะอาด ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อคุณภาพของผลและปนเปื้อนสิ่งอันตรายที่มีผลต่อการปลอดภัยต่อผู้บริโภค 	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจสอบบันทึกการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ● ตรวจสอบอุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ ขั้นตอนและวิธีการเก็บเกี่ยว

ทั้งนี้ต้องกำหนดมาตรฐานวิธีปฏิบัติ และแบบบันทึกสำหรับการให้คำปรึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและสะดวกในการปฏิบัติ

4. คุณสมบัติและหน้าที่รับผิดชอบของที่ปรึกษาเกษตรกร

4.1 คุณสมบัติของที่ปรึกษาเกษตรกร

4.1.1 เป็นนักวิชาการเกษตร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากกรมวิชาการเกษตรให้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาเกษตรกรในพื้นที่ที่เป็นสถานที่ตั้งแปลงของเกษตรกรในระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช

4.1.2 ต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรที่ปรึกษาเกษตรกรที่จัดขึ้นโดยกรมวิชาการ
เกษตร

4.1.3 มีความรู้และความเข้าใจในระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทาง
การเกษตรที่ดีสำหรับพืช

4.2 หน้าที่และความรับผิดชอบในการให้คำปรึกษา

4.2.1 ให้ความรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อให้เข้าใจระบบการจัดการ
คุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช

4.2.2 เป็นที่ปรึกษาของเกษตรกรในระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทาง
การเกษตรที่ดีสำหรับพืช ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อให้เกษตรกรมีความพร้อมและสามารถ
ปฏิบัติงานได้ตามข้อกำหนดในระบบการจัดการคุณภาพ: การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช

5. วิธีการและขั้นตอนการให้คำปรึกษา

5.1 วางแผนและกำหนดการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรในระบบการจัดการคุณภาพ: การ
ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช

5.1.1 ตรวจสอบข้อมูลจากแบบคำร้องขอใบรับรองฟาร์มตามระบบการจัดการ
คุณภาพ: การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (GAP-01) ของเกษตรกร ในพื้นที่ที่ได้รับ
มอบหมายจากสำนักงานเกษตรจังหวัด เฉพาะเกษตรกรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรระบบการจัดการ
คุณภาพ: การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช เท่านั้น

5.1.2 จัดทำแผนปฏิบัติการภาคสนามในการให้คำปรึกษาด้านการบันทึกข้อมูล
และข้อกำหนดต่างๆ ในระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช เป็นราย
พืชแก่เกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบ

5.1.3 จัดทำกำหนดการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรแต่ละรายหรือแต่ละกลุ่มในพื้นที่
รับผิดชอบ

5.1.4 แจ้งกำหนดนัดหมายให้เกษตรกรทราบก่อนลงพื้นที่ปฏิบัติงาน

5.2 ดำเนินการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร

5.2.1 ที่ปรึกษาเกษตรกรต้องแนะนำตัว แสดงบัตรประจำตัวแก่เกษตรกรหรือผู้ที่
ได้รับมอบหมายทุกครั้งที่เดินทางถึงสถานที่ผลิตเพื่อให้คำปรึกษา

5.2.2 แข็งงวดวัตถุประสงค์หรือขอบเขตของการให้คำปรึกษาตามระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช พร้อมแผนการให้คำปรึกษาและเวลาที่จะใช้ในการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายทราบ

5.2.3 ตรวจสอบสถานที่ผลิต พร้อมให้คำปรึกษาในข้อกำหนดต่างๆ และการบันทึกข้อมูลตามที่เกษตรกรมีข้อสงสัย หากพบว่ามีข้อบกพร่องให้แจ้งให้เกษตรกรทราบและดำเนินการแก้ไข

5.2.4 เมื่อเสร็จสิ้นการตรวจสอบสถานที่ผลิตและให้คำปรึกษาแล้ว ที่ปรึกษาจะต้องสรุปผลการให้คำปรึกษาให้เกษตรกรหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายทราบ เกษตรกรสามารถซักถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจในข้อบกพร่องและรับทราบข้อคิดเห็นในการปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งร่วมหารือเพื่อกำหนดระยะเวลาในการแก้ไขข้อบกพร่อง

5.2.5 ติดตามการแก้ไขข้อบกพร่องของเกษตรกรตามกำหนดระยะเวลาที่ระบุในแบบบันทึกข้อบกพร่องการผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช จนเกษตรกรพร้อมที่จะรับการตรวจรับรองจากคณะผู้ตรวจรับรอง

5.2.6 แจ้งรายชื่อเกษตรกรที่พร้อมจะรับการตรวจรับรองให้สำนักงานเกษตรจังหวัดทราบ เพื่อแจ้งต่อสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขต ซึ่งเป็นหน่วยงานตรวจรับรองในภูมิภาคของกรมวิชาการเกษตรทราบและวางแผนการตรวจรับรอง

5.2.7 ที่ปรึกษาเกษตรกร บันทึกและสรุปข้อบกพร่องในแบบบันทึกข้อบกพร่องการผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพ: การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช ให้ครบถ้วนเอกสารฉบับนี้จะสมบูรณ์เมื่อที่ปรึกษาและเกษตรกรหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายลงนามร่วมกัน แล้วนำเสนอให้เกษตรกรเก็บไว้ 1 ฉบับ

5.3 การให้คำปรึกษาต่อเนื่องแก่เกษตรกร

5.3.1 เมื่อคณะผู้ตรวจรับรองพบข้อบกพร่องในระหว่างการตรวจรับรองจะแจ้งให้ที่ปรึกษาทราบเพื่อให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้ทันกำหนดเวลา

5.3.2 ให้คำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง แม้ในกรณีเกษตรกรได้รับใบรับรองระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรสามารถพัฒนากระบวนการผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพ: การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชได้อย่างต่อเนื่อง

5.3.3 ในกรณีที่เกษตรกรต้องต่ออายุใบรับรอง ให้คำปรึกษาเหมือนกรณีขอใบรับรองใหม่ และ/หรือ เฉพาะประเด็นหรือข้อกำหนดเฉพาะที่เกษตรกรต้องการคำปรึกษา

5.4 แข็งงวดให้คำปรึกษาอย่างเป็นทางการ

ให้มีหนังสือราชการแจ้งผลการให้คำปรึกษาให้เกษตรกรทราบภายใน 15 วัน ทำการนับจากวันที่เสร็จสิ้นการให้คำปรึกษาแต่ละครั้ง และเมื่อให้คำปรึกษาครบถ้วนทุกประเด็นแล้ว เพื่อให้เกษตรกรเตรียมพร้อมที่จะรับการตรวจรับรองจากคณะผู้ตรวจรับรอง

5.5 ความถี่และจำนวนครั้งที่ให้คำปรึกษา

ความถี่และจำนวนครั้งที่ให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรขึ้นอยู่กับประเด็นหรือข้อกำหนดที่ต้องการให้คำปรึกษาและข้อบกพร่องที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและทุกครั้งที่ให้คำปรึกษาจะต้องดำเนินการตามข้อ 5.2

6. การรายงานผลการให้คำปรึกษาเมื่อเสร็จสิ้นการให้คำปรึกษาแต่ละครั้ง

6.1 การจัดทำรายงานผลการให้คำปรึกษาเมื่อเสร็จสิ้นการให้คำปรึกษาแต่ละครั้ง

6.1.1 ข้อมูลประกอบรายงานผลการให้คำปรึกษา ได้แก่

- 1) ชื่อและที่อยู่ของเกษตรกร
- 2) หมายเลขประจำฟาร์ม
- 3) วันเดือนปีที่ให้คำปรึกษา
- 4) ชื่อของที่ปรึกษาเกษตรกร
- 5) ชื่อเกษตรกร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าของฟาร์มให้เป็นผู้รับคำปรึกษา
- 6) การเก็บตัวอย่าง (ถ้ามี)
- 7) ข้อบกพร่องที่ได้ตรวจแก้ไขครั้งที่แล้ว
- 8) ข้อบกพร่องที่ยังไม่ได้แก้ไขจากการตรวจครั้งที่แล้ว พร้อมกำหนดเวลาในการแก้ไขปัญหา

- 9) ข้อบกพร่องที่พบในการให้คำปรึกษารั้งนี้ (ถ้ามี) พร้อมกำหนดเวลาในการแก้ไขปัญหา

6.1.2 ที่ปรึกษาส่งรายงานผลการให้คำปรึกษา (แบบบันทึกข้อบกพร่องการผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพ: การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช) ให้สำนักงานเกษตรจังหวัดหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานเกษตรจังหวัด เพื่อส่งหนังสือราชการแจ้งผลการให้คำปรึกษา พร้อมแนบรายงานผลการให้คำปรึกษาไปยังเกษตรกรภายใน 15 วัน วันทำการนับเสร็จสิ้นการให้คำปรึกษาแต่ละครั้ง

6.2 การจัดทำรายงานผลการให้คำปรึกษาเมื่อเสร็จสิ้นการให้คำปรึกษาครบถ้วนทุกประเด็นแล้ว

6.2.1 ที่ปรึกษาเกษตรกรจัดทำสรุปผลการให้คำปรึกษาแต่ละฟาร์มครบถ้วนทุกประเด็นแล้ว พร้อมแจ้งรายชื่อเกษตรกรเจ้าของฟาร์มที่พร้อมจะรับคำตรวจรับรองให้สำนักงานเกษตรจังหวัดทราบ เพื่อแจ้งต่อให้สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตและวางแผนการตรวจรับรองพร้อมแจ้งให้เกษตรกรทราบภายใน 7 วัน หลังการให้คำปรึกษาเสร็จสิ้นทุกประเด็นแล้ว เพื่อให้เตรียมพร้อมที่จะรับการตรวจรับรองจากคณะผู้ตรวจรับรอง

7. การควบคุมเอกสารและบริหารข้อมูล

การควบคุมเอกสารในระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช เป็นเรื่องจำเป็นมาก เนื่องจากเอกสารจะใช้เป็นหลักฐานและเป็นตัวชี้วัดความน่าเชื่อถือของระบบการจัดการคุณภาพ: การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชและความสามารถในการบริหารข้อมูลสำหรับนำข้อมูล ไปใช้ประโยชน์ สะดวกต่อการสืบค้นและใช้ในการบวนการทวนสอบ การควบคุมเอกสารจะต้องดำเนินการ ดังนี้

7.1 จัดทำระบบการจัดลำดับหมายเลขฟาร์มของเกษตรกรในระบบการจัดการคุณภาพ : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช จัดทำรหัสเอกสาร โดยใช้ตัวย่อหรือตัวเลขประกอบด้วยตัวย่อเพื่อระบุประเภทเอกสาร

7.2 เอกสารต่างๆ ในระบบการจัดการคุณภาพ: การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช จะต้องมีการอนุมัติก่อนการนำไปใช้

7.3 ทบทวน ปรับปรุงเนื้อหาสาระของเอกสารให้ทันต่อเหตุการณ์ ตามความจำเป็น แล้วนำเอกสารนั้นขออนุมัติก่อนนำไปใช้

7.4 ต้องมีการกำหนดมาตรฐานวิธีการปฏิบัติสำหรับการแก้ไขเอกสาร

7.5 การควบคุมและการแจกจ่ายเอกสารจะต้องมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานว่าแจกเอกสารแก่ใคร เมื่อไหร่ เพื่ออะไร และจำนวนเท่าไร

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อัญชลี (2548) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับลำไยในจังหวัดลำพูน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการ

ปฏิบัติเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับลำไยเหมาะสมดีมาก และการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน พบว่า การเข้ารับการฝึกอบรมและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับลำไย

สาริต (2527) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างอายุ การศึกษา และระดับรายได้ของ อพสม. กับระดับการปฏิบัติงานในหน้าที่ ปัญหาของ อพสม. คือ เพื่อนบ้านยังไม่เข้าใจในหน้าที่ที่ปฏิบัติ และความรู้ยังไม่เพียงพอ ข้อเสนอแนะของ อพสม. คือ ให้การสนับสนุนด้านเอกสารเวชภัณฑ์เพิ่มขึ้น ตลอดจนให้มีการฝึกอบรมทบทวนความรู้ทุกปี

ต่อพันธุ์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความรู้ ทักษะและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ การรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติ ได้แก่ สถานภาพสมรส

พัฒนาพล (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่องความรู้ในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรปลูกมะขามหวาน ในเขตอำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน พบว่าขนาดพื้นที่ปลูกมีความสัมพันธ์กับความรู้ในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญ

สุทธิศักดิ์ (2540) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ ทักษะและการยอมรับปฏิบัติการเกษตรผสมผสานในเชิงอนุรักษ์ของเกษตรกร อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เงินทุนสนับสนุนและการรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ มีความสัมพันธ์กับความรู้ ส่วนระดับรายได้พื้นที่ถือครอง การรับข่าวสารจากโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติ

ต่อพงษ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่องความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ประสบการณ์ฝึกอบรม ระดับการศึกษา แรงงาน สภาพการถือครองที่ดิน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร

สิริรัตน์ (2546) ได้ศึกษาความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรจังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษา ขนาดพื้นที่ ประสบการณ์ฝึกอบรมและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเกษตรกร ได้แก่ อายุ รายได้ ประสบการณ์ฝึกอบรมและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

พรมินา (2531) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ยามาแมลงของเกษตรกรที่ปลูกผัก ตำบลบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ในระดับสูง แต่ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

ธราทิพย์ (2541) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของชาวไร่อ้อยในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูอ้อย ในอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่ามีตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ ความรู้เกี่ยวกับศัตรูอ้อยและสารเคมี และระดับการศึกษา ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทัศนคติของชาวไร่อ้อยในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูอ้อยที่ระดับ 0.001 ทั้งสองตัวแปร

พงษ์ศักดิ์และคณะ (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูก และผลิตลำไยในภาคเหนือประเทศไทย พบว่าวิธีการปฏิบัติของเกษตรกรในการปลูกและผลิตลำไยนั้น เกษตรกรมักปฏิบัติตามเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่ในด้านเทคโนโลยีใหม่นั้น เกษตรกรยังมีความรู้และนำไปปฏิบัติอยู่น้อยมาก ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเทคโนโลยีการปลูกและการผลิต เพื่อจะได้มีเทคโนโลยีที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความรู้ของเกษตรกร สามารถนำไปใช้ปรับปรุงสวนลำไยให้ดีขึ้นต่อไป

สายณรงค์ (2541) อ้างโดย พงษ์ศักดิ์และคณะ (2541 : 101) ได้สรุปว่า ความต้องการลำไยของโลกจะเพิ่มมากพอสมควรในอนาคต หากปัจจัยต่างๆ เช่น ปริมาณ ราคา คุณภาพ การเก็บรักษา การขนส่ง มีความสมดุลมากกว่าที่เป็นอยู่ ตลอดจนมีการส่งเสริมการปลูกลำไยและถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมสู่เกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศจีนและประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศที่บริโภคลำไยมากที่สุด แต่เนื่องจากแนวโน้มของผลผลิตลำไยจะเพิ่มมากขึ้นด้วย จะมีผลให้ตลาดลำไย มีการแข่งขันอย่างมาก ดังนั้นประเทศไทยจะต้องมาพิจารณาการพัฒนาลำไยเรื่องของคุณภาพลำไย

ปฐวี (2536) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกชา (เมี่ยง) ที่มีต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ชาเป็นพืชอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และต่อการปลูกไม้ผลอื่นๆ ร่วมกับสวนชา นอกจากนี้มักพบว่า รายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ต่างกัน

ศักดิ์ชาย (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติของเกษตรกรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์การศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ต่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า เกษตรกรที่มีตำแหน่งทางสังคม จะมีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำ

กรมวิชาการเกษตร (2542) ได้วิจัยเรื่องข้าวกับ GAP ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญ คือ การนำเอาผลงานมาจัดทำแนวทางการผลิตข้าวให้เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งเกษตรกรสามารถนำมาปฏิบัติเพื่อการผลิตข้าวได้รับผลผลิตสูงและมีคุณภาพเมล็ดดี ตรงกับความต้องการของท้องตลาดทั้งภายในและต่างประเทศโดยคำนึงถึงสุขภาพอนามัยของผู้บริโภค รวมทั้งเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อการผลิตข้าวอย่างยั่งยืน

การผลิตข้าวอย่างถูกต้องและเหมาะสม ครอบคลุมขั้นตอนต่างๆ ของการผลิตตั้งแต่เรื่องพันธุ์ข้าว เทคโนโลยีการผลิต การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว วิทยาการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว พบว่าเกษตรกรจะต้องเข้าใจหลักการสำคัญในการเลือกปฏิบัติ โดยจะต้องให้ความสำคัญกับพันธุ์ข้าวเป็นอันดับแรก โดยใช้พันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง มีคุณภาพเมล็ดดี ปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ด้านทานโรคและแมลงศัตรูข้าว ใช้เทคโนโลยีการผลิต ได้ถูกต้อง และมีการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวแบบผสมผสานโดยพยายามหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี

ประถม (2547) ได้ศึกษาเรื่อง ประเมินผลกิจกรรมการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการสวนทุเรียนตามแนวเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ปี 2545 ในภาคใต้ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่อง การป้องกันกำจัดวัชพืช การใช้ปุ๋ยทางใบ การใช้ฮอร์โมน การให้น้ำ การตัดแต่งกิ่งทั่วไปหลังการเก็บเกี่ยว การตัดแต่งดอก การตัดแต่งผล การโยงผลทุเรียน การเก็บเกี่ยว การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การป้องกันกำจัดศัตรูทุเรียน และการใส่ปุ๋ย ส่วนการนำไปปฏิบัติของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเรื่อง การตัดแต่งกิ่งทั่วไปหลังการเก็บเกี่ยว การตัดแต่งดอก การตัดแต่งผล การโยงผลทุเรียน การเก็บเกี่ยวโดยการสังเกตลักษณะภายนอก การใส่ปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์ ด้านผลผลิตได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้น และผลผลิตทุเรียนได้คุณภาพดีเพิ่มขึ้น ปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาด้านการผลิต ได้แก่ การใช้เชื้อไตรโคเดอร์มามีวิธีการใช้ที่ยุ่งยาก ส่วนผสมบางอย่าง (รำข้าว) หายากไม่มีในพื้นที่ ภัยธรรมชาติ ปัจจัยการผลิตราคาสูง ปัญหาศัตรูพืช เป็นต้น ปัญหาด้านการตลาด ได้แก่ ตลาดกลางอยู่ไกลจากแหล่งผลิต พ่อค้าคนกลางกดราคาทำให้ขายทุเรียนได้ในราคาต่ำ และพ่อค้าจะซื้อเฉพาะทุเรียนที่มีคุณภาพดี รวมกลุ่มแล้วไม่มีตลาดจำหน่าย เป็นต้น ปัญหาด้านอื่นๆ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ทำงานที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบลไม่ได้เข้าไปที่กลุ่มฯ เหมือนเดิม การรับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ น้อย เงินทุนมีน้อย และเงินทุนหมุนเวียนน้อยเกินไป

ปรีดา (2544) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าวของเกษตรกรตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (good agricultural practice) ภายใต้โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ปี 2543 ในจังหวัดหนองคาย พบว่า เกษตรกรได้ผลผลิตข้าวมากกว่าปีที่แล้ว คุณภาพผลผลิตดีกว่าที่เคยได้รับ ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นจากปีที่แล้ว